
Literatura ogólna dotycząca kwestyi aryjskiej

Światowit 5, 264-268

1904

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

= Ślady pobytu człowieka przedhistorycznego w okolicach Rawy, opisane przez M. Wawrzenieckiego. (Tydzień, piotrkowski, 1901r., nr. 20).

= Cmentarzysko pogańskie pod Działoszynem.

(Zorza, 1901 r., nr. 44).

= Już w r. 1552 skarżą się starostowie kaniowscy, że przeszkadzają ich „uchodom“ kopacze z drabów (kozaków), którzy „po horodyszczach i sieliszczach chodząc, mogiły rozkopują, szukając tam obręczy i pierścieni, zwłoki pogrzebanych wyrzucając, na pomstę za to żywym i niewinnym.“ (Źródła dziejowe, wyd. A. Pawińskiego, XXII, str. 320).

= Niegdyś kurhany i mogiły eksploatowano dla otrzymania saletry, dawało to nieraz więcej dochodu, niż cały obszar włości, do której uroczysko należało. Spadkobiercy np. Janczyńskich skarżą w 1602 r. książąt Koreckich, że ci nietylko zagarnęli przypadające tamtym z prawa dobra Kalnik z Cybulowem, w Braclawszczyźnie, i ciągną z onych pożytki, ale jeszcze większe wyrządzają im straty, wydobywając saletrę z mogiły Soroki (słynnego do dziś dnia zabytku na Ukrainie).

(Źródła dziejowe, XXII, 349).

M. R. Witanowski.

= **Wykopalisko.** W Skularczewie, w powiecie Mogilnickim, wykopano garnek, zawierający blisko 800 sztuk monet srebrnych z X-go wieku, bardzo dobrze zachowanych.

(Dziennik Poznański, 8, XII, 1900).

LITERATURA OGÓLNA

dotycząca kwestyi aryjskiej.

1902. **Much M.** Die Heimat der Indogermanen im Lichte der urgeschichtlichen Forschung. Berlin.

1902. **Kossinna Gustaf.** Die indogermanische Frage archäologisch beantwortet. (Zeitschr. f. Ethnologie) Berlin.

1901. **Schrader O.** Reallexikon der indogermanischen Alterthumskunde. Grundzüge einer Kultur- und Völker-geschichte Alteuropas. Strassburg.

1899. **Wilser Ludwik Dr.** Herkunft u. Urgeschichte der Arier. Heidelberg.

1899. **Tappeiner.** Die Urgeschichte der europäischen Menschheit, Meran.

1899. **Vacher de Lapouge G.** L'Aryen, son rôle social. Paris, 8°.

1899. **Zaborowski Z.** Les Aryens. Recherches sur les origines; état de la question de langue et de races. („Revue mens. de l'Ecole d'Anthrop.“ VIII, 37 — 63.)

1898. **Wilser L.** Menschenrassen und Weltgeschichte („Naturwissenschaftliche Wochenschrift“ XIII, 1 — 8).

1898. **Sergi G.** Arier e Italici. Torino.

1897. **Sergi G.** The Aryans and the ancient Italiens („The Monist“, Chicago, VIII, 161 — 182).

1896. **Ujfalvy v. Mezö-Köresd.** Les Aryens au Nord et au Sud de l'Hindou-Kouch. Paris.

1896. **Ujfalvy v. Mezö-Köresd.** Quelques observations sur l'ouvrage des Aryens au Nord et au Sud de l'Hindou-Kouch. Paris („Archivio per l'anthropol.“, XXVII, 101 — 107).

1896. **Sergi G.** Der Ursprung und die Verbreitung des mittelländischen Stammes. („Centralblatt“, 5 — 8).

1896. **Schwerdtfeger F.** Die Heimat der Homanen (Indogermanen). Cruttuinen, 8°.

1896. **Evans A. I.** The Eastern question in Anthropology. (Trans. sections British ass. adv. sc. 906 — 922).

1895-6 **Zaborowski Z.** Du Dniestres à la Caspienne. Esquisse palethnologique („Bull. d'Anthropol.“ 1895, 116 — 138, 298 — 321, 1896, 81 — 117).

1894. **Villnoisy F.** Origines des premières races ariennes d'Europe („Muséon“, XIII, 62, 77, 130, 148).

1894. **Reinach S. i Bertrand A.** Les Celtes dans les vallées du Pô et du Danube.

1893. **Reinach S.** Le mirage oriental. („L'Anthropol.“, IV, 539 — 578, 698 — 732).

1892. **Reinach S.** L'origine des Aryens. Histoire d'une controverse.

1894. **Kollmann I.** Les races humaines de l'Europe et la question arienne. (Compte-rendu, Congrès int. d'anthropol., II, session, Moscou. 249 — 262).

1892. **Kollmann I.** Die Menschenrasen Europas und die Frage nach der Herkunft der Arier. („Corr.-Blatt“ XXIII, 102 — 106).

1892. **Hirt H.** Die Urheimat der Indogermanen. („Indogermanische Forschungen“, 464 — 485).

1891. **Hehn V.** Cultivated plants and

domestic animals in their migration from Asia to Europe.

1891. **Penka C.** Die Entstehung der arischen Rasse. („Ausland“, 132 — 136, 141 — 145, 170 — 174, 191 — 195).

1891. **Nicolucci G.** I Celti e la formazione delle odierne nazionalità francese, spagnuola ed inglese („Mem. Soc. ital. delle scienze“, Napoli, serie 3, VIII, 1 — 37).

1891. **Mueller F. Max.** Address on the Aryans. („Trans. sections Brith. ass. adv. sc.“, 782 — 796).

1891. **Andrian-Werburg.** Der Höhengultus asiatischer und europäischer Völker. Wien.

1890. **Taylor I.** Canon of York. The origin of the Aryans. London.

1890. **Schmidt J.** Die Urheimath der Indogermanen u. das europäische Zahlensystem. („Abhandl. kgl. preuss. Akad. d. Wiss. Berlin).

1890. **Schrader O.** Sprachvergleichung und Urgeschichte. (wyd. 2.) Jena.

1890. **Schrader O.** The prehistoric antiquities of the Aryan peoples; being the „Sprachvergleichung und Urgeschichte“, transl. by F. B. Jevons. London.

1890. **Mueller F. Max.** The cradle of the Aryas („Opencourt“, Chicago, III, 2087 — 2089).

1890. **Huxley T. H.** On the Aryan question („Nineteenth Century“ 1890).

1890. **Bradke P.** Über Methode und Ergebnisse der arischen (indogermanischen) Alterthumswissenschaft.

1889. **Taylor I.** The ethnological significance of the beech. („Trans. sections Brith. ass. adv. sc.“, 1889, 782).

1889. **Schmidt J.** A testimony for the prehistoric migrations of the Indo-Germanic tribes („Trübner's Record“, 1889 3-te ser., 152, 153).

1889. **Sayce A. H.** The primitive home of the Aryans. („Contemporary Review“, 106 — 119).

1889. **Rendall G. H.** The cradle of the Aryans. London.

1889. **Lapouge G. V.** Questions aryennes. („Revue d'Anthropol.“, serie 3, p. 181—193).

1889. **Hale H.** The Aryans in science and history. („Popular Science Monthly“. New York, XXXIV, 672—686).

1889. **Brunnhofer G. H.** Iran und Turan: historisch-geographische und ethnologische Untersuchungen über der ältesten Schauplatz der indischen Urgeschichte.

1889. **Brunet y Bellet I.** Ni Arios ni Indo-Arios. Barcelona.

1888. **Taylor I.** The origin and primitive seat of the Aryans. („Journ. Anthropol. Inst, XVII, 288—290).

1888. **Sayce A. H.** The beech and the Aryans („Academy“, XXXIII, 344).

1888. **Penka C.** Über die Zeit des ersten Auftretens der Buche in Nord-Europa und die Frage nach der Heimath der Arier. („Globus“, 200—205).

1888. **Mueller F. Max.** Biographies of words and the home of the Aryas.

1888. **Bradke P.** Über die arische Alterthumswissenschaft und die Eigenart unseres Sprachstammes. Giessen.

1887. **Taylor I.** The primitive seat of the Aryans. („Trans. sections Brith. ass. adv. sc.“, 1887, p. 895—898).

1887. **Spiegel F. L.** Die arische Periode und ihre Zustände.

1887. **Schrader O.** Über den Gedanken einer Kulturgeschichte der Indogermanen auf sprachwissenschaftlicher Grundlage. Jena.

1887. **Sayce A. H.** Address (on the Aryan question). („Trans. sect. Brith. ass. adv. sc.“, 885—895).

1887. **Hehn Victor.** Kulturpflanzen u. Haustiere in ihrem Übergang aus Asien. (Wyd. 3). Berlin.

1887. **Mueller F. Max.** The home of the Aryans. („Good words“, London XXVIII, 538—544).

1886. **Schrader O.** Linguistisch-histo-

rische Forschungen zur Handelsgeschichte und Waarenkunde. Jena.

1886. **Pictet A.** Les origines indo-européennes ou les Aryas primitifs. 2-e edit., 3 v.

1886. **Fenka C.** Die Herkunft der Arier. Neue Beiträge zur historischen Anthropologie der europäischen Völker. Wien.

1886. **Fressl I.** Die Skythen-Saken, die Urväter der Germanen. München.

1886. **Evans E. P.** The Aryan homestead (Atlantic monthly, Boston. 633—644).

1885. **Wilser L.** Die Herkunft der Deutschen.

1885. **Gheyn I.** L'origine européenne des Aryas. Anvers.

1885-7 **Sayce A. H.** The primitive home of the Aryans („Transact. Philolog. Soc.“, London, p. 678—690).

1885. **Hehn V.** The wanderings of plants and animals from their first home.

1885 **Bradke P.** Dyâus Asura, Ahura Mazdâ und die Asuras-Halle.

1884 **Ujfalvy Mezö-Köresd.** Les opinions récemment émises en Allemagne sur le berceau des Aryas (Bull. Soc. d'anth., 411—443).

1884. **Mantegazza P.** Gli Ariani. (Archivio per l'ant., XXIII, 45—55).

1884. **Gibb I.** The original home of the Aryans. (British Quarterly Review, London, 377—389).

1884. **Geiger W.** La civilisation des Aryas. (Muséon., Paris, 430—438, 627—652)

1884. **Brunnhofer G. H.** Ueber den Ursitz der Indogermanen. Basel.

1884. **Brugmann K.** Zur Frage nach den Verwandtschaftsverhältnissen der indogermanischen Sprachen. (Internationale Zeitschrift für allgemeine Sprachwissenschaft, 226—256).

1883. **Tomaschek W.** Der Ursprung der Indogermanen. (Globus. 279—281).

1883. **Schrader O.** Sprachvergleichung und Urgeschichte. Linguistisch-histo-

rische Beiträge zur Erforschung des indogermanischen Altertums.

1883. **Schrader O** Thier- und Pflanzengeographie im Lichte der Sprachforschung. Mit besonderer Rücksicht auf die Frage nach der Urheimat der Indogermanen. (Samml. gemeinverst. wiss. Vorträge, Heft 427).

1883. **Penka C.** Origines Ariacae. Linguistisch-ethnologische Untersuchungen zur ältesten Geschichte der arischen Völker und Sprachen.

1883. **Loeker F.** Ueber Alter, Herkunft u. Verwandtschaft der Germanen (Koenigl, bayer. Akad. der Wiss. Sitzungsab. der philol. und hist. Classe. München, 593—633).

1883. **Cruel R.** Die Sprachen und Völker Europas vor der arischen Einwanderung. Detmold.

1882. **Gheyn I.** Les migrations des Aryas. (Bull. Soc. roy. belge de géog., XIV, 640—677).

1881. **Tomaschek W.** Ethnologische Forschungen über Ost-Europa u. Nord-Asien. Die Goten in Taurien.

1881. **Rājendralālā Mitra.** Indo-Aryans. 2 v. London and Calcutta.

1881. **Fligier C.** Die Heimath der Arier oder Indoeuropäer. (Kosmos, Leipzig, 216—220).

1880. **Schneider L.** Die Heimath der Arier (Verh. Berlin. Ges. f. Anth. XII, 76—88).

1880. **Harlez C.** Les Aryas et leur première patrie. Refutation de M. Piétrement. (Revue de linguistique. 297—307).

1880. **Geiger E.** Contributions to the history of the development of the human race. Trans. from second german edition by David Asher.

1880. **Arcelin A.** L'origine des Aryas. Revue des questions scientifiques, 330—335.

1879. **Mortillet G.** Formation de la nation française. Textes, linguistique,

paethnologie, anthropologie. (Bibl. Sc. Int.) Paris.

1878. **Martin H.** Les races anciennes de l'Irlande (Trans. Brit. an. adr. sc., 1878, 585—588).

1875. **Vasconcellos-Abreu.** Sobre a se-do originaria de gente árica. Coimbra.

1878. **Schrader F.** Die älteste Zeittheilung des indogermanischen Volkes. (Samml. gemeinverst. wiss. Vortr., zesz. 296, 1—55).

1878. **Poesche T.** Die Arier. Ein Beitrag z. historischen Anthropol.

1878. **Geiger E. L.** Entwicklungsgeschichte der Menschheit. 2-e Aufl., Stuttgart, 113—150.

1875. **Wolzagen H. P.** Der Ursitz der Indogermanen. (Zeitschr. f. Völkerpsych. u. Sprachwiss. 1—14).

1875. **Jolly I.** Über den Stammbaum der indogermanischen Sprachen. (Zeitschr. f. Völkerpsych. u. Sprachwiss. VIII, 15—39, 190—205).

1875. **Benfey T.** Die Indogermanen hatten schon vor ihrer Trennung sowohl Salz als Ackerbau. (Allgemeine Zeitung Beilage, 1875, 3269—3270, 3287, 3288).

1873. **Hehn V.** Das Salz. Eine kulturhistorische Studie.

1872. **Mueller F.** Probleme der linguistischen Ethnographie (Geogr. Jahrbuch, 299—317, Gotha).

1872. **Hoefler A.** Die Heimath des indogermanischen Urvolkes. (Zeit Schr. f. vergleich. Sprachforschung, XX, 3794—38).

1871-3 **Spiegel F. L. E.** Eränische Alterthumskunde. Lipsk, 3 v.

1871. **Geiger E. L.** Zur Entwicklungsgeschichte der Menschheit. Stuttgart.

1871. **Cuno I. G.** Forschungen im Gebiete der alten Völkerkunde. I. Die Skythen. Berlin.

1871. **Spiegel F. L. E.** Das Urland der Indogermanen. (Ausland. 1871, 553—558).

1870. **Hehn V.** Kulturpflanzen und Haustiere in ihrem Übergang aus Asien nach Griechenland und Italien sowie in das übrige Europa. Berlin.

1869. **Benfey T.** Geschichte der Sprachwissenschaft u. orientalischen Philologie in Deutschland seit dem Anfange des 19 Jahrhunderts, mit einem Rückblick auf die früheren Zeiten.

1865. **Omalius d'Halloy J. B.** Sur la prétendue origine asiatique des Européens. (Bull. Soc. d'Anth. 237—248).

1864. Aryans. Discussion sur les ori-

gines indo-européens. (Bull. Soc. d'Anth. 188—242).

1862. **Latham R. G.** Elements of comparative philology.

1859-63. **Pictet A.** Les origines indo-européennes ou les Aryas primitifs. Paris, 2 v.

1848. **Omalius d'Halloy I. B.** Observations sur la distribution ancienne de la race blanche. (Bull. Acad. roy. de Belgique XV, partie I, pp. 548—565).

1847-62. **Lassen C.** Indische Alterthumskunde. Lipsk, 6 t-ów.

Od Redakcyi.

Nie chcąc odwlekać zamknięcia tomu i tak już spóźnionego*), musieliśmy część materyałów odłożyć do tomu VI-go. Zawiadamiamy przeto naszych Korespondentów, że tylko brak miejsca, jako też czasu na uporządkowanie i przygotowanie do druku nadesłanych notatek lub doniesień o odkryciach i wykopaliskach, nie pozwoliły na ich wydrukowanie w tym tomie. Wszystko jednak, co zostało w tece**), zamieścimy w r. p.

Upraszamy i nadal czytelników „Światowita“ o komunikowanie nam swych odkryć, o nadsyłanie treściwych, oraz przedmiotowych opisów, rysunków, fotografii lub samych zabytków do naukowego opracowania i przedstawienia w druku. Przypominamy, że niema w naszej nauce rzeczy błahych, i nieraz przedmiot, wydający się mniej biegłemu archeologowi bagatelny, ukazuje się oku doświadczeńszemu jako odkrycie pierwszorzędne.

*) Przyczyny tego opóźnienia są czysto fizyczne. Wydawca „Światowita“ musi dzielić czas swój i siły między pracę redakcyjno-wydawniczą około dwóch czasopism, oraz na prowadzenie własnych poszukiwań i studyów naukowych. Łatwo zrozumieć, że przy większem nagromadzeniu się robót, nie dających się odłożyć, może niekiedy niestarczyć czasu na wszystko. I rozciągliwość czasu, nawet znaczna, ma przecież swoje granice. Może tych słów kilka oszczędzą mu łatwego zarzutu niepunktualności. Dla względów księgarsko-wydawniczych, tom niniejszy oznaczony został datą roku 1904, aby dalsze roczniki mogły ukazywać się po dawnemu, na początku oznaczonego na nich roku.

**) Również i skorowidz analityczny znajdzie się w tomie VI-ym, obejmując treść obu tomów razem